

Stanovsko zavedno učiteljstvo se poslužuje le Učiteljske gospodarske poslovalnice v Mariboru!

vijati, to se pravi uveljavljati, če hoče res voditi stan v koristnem prosvetnem in gospodarskem delu sploh, mora imeti samostojno poslujoče odseke za vso aktivnost učitelstva v narodu. Zato je bila napaka, če so se svoj čas stalni odseki v organizaciji odpravili. Nič ni namreč večje trošenje energij brez vsakršnih koristi, kot pa snovanje odsekov »po potrebi«. V organizaciji slučajnih potreb ne sme biti, a če so, naj jih rešijo drugi organi in ne slučajnostni odseki.

Nekateri odseki so nujno potrebni. Kateri, je pokazal sam razvoj, kakor nam jih kaže tudi smoter stanovske organizacije. Ti odseki morajo obstojati in morajo imeti neko kontinuiteto. V angleški demokraciji najdemo n. pr. prakso, da se v eksekutivnih javnih korporacijah nikdar takorekoč čez noč ne menjajo vsi eksekutivni člani hkrati, kakor najdemo tudi strokovne izvedence, ki so stalni na svojih mestih in ki preživijo vsakršnokoli spremembo.

Kako naj se uredi notranje poslovanje odsekov, je lahko vprašanje: čim več širskosti pri delu, tem bolje! Brez relativne svobode ni mogoče zgraditi ničesar večjega. Kakšno naj bo razmerje odsekov do orga-

nizacije (eksekutive, ožjega in širjega sveta ter delegacije), je vprašanje organiziranega učitelstva, torej družtev. Dokler ta ne izrečejo svojega mnenja in se ne določi končna formula na delegaciji sami, je potreben provizorij, ki stvari uredi čim prej.

V glavnem imamo torej sledeča vprašanja:

1. Kateri odseki morajo obstojati v organizaciji?
2. Kakšna je njih notranja uredba?
3. Kakšno je njih razmerje do organizacije?

Zadnje vprašanje je najširše in obsega vrsto podrobnih določil. Bilo bi pa temeljito zgrešeno, če bi pri urejanju teh luščili črke, kakor je navada pri nas. Poslovnik nastaja iz obstoječih potreb in ne iz možganskih kalkulacij. Zato raje manj določil in več svobodnega dela.

K provizorični uredbi še to: načelniki odsekov ali njih namestniki morajo biti v stalnih stikih z eksekutivno poverjeništvom, kar je izvedljivo le z rednimi, skupnimi mesečnimi posveti. Le tako se bodo organizacijski posli razvijali nemoteno in brez škode.

J. P.

šem nakup tega pripomočka, ki je obvaroval že marsikatero občutno škodo.

— **Beleznica za pedagoške vaje (hospitacije).** V založbi tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Pravkar je izšla »beleznica za pedagoške vaje, odnosno za hospitacije«, ki sta jo sestavila Gustav Šilih, nastavnik drž. moškega učiteljskega v Mariboru, in Salih Ljubunčič, nastavnik višje pedagoške šole v Zagrebu. Razen te slovenske izdaje izide v založbi »Jugoštampa« v Zagrebu srbsko-hrvatska izdaja. Beleznica ima tri dele: I. navodila za opazovanje učnega nastopa in za beleženje po najvažnejših točkah, kakor priprava, metodični postopek, pedopsihološka in pedagoška opažanja, učne poti in oblike, učna tehnika, jezik, stvarna ocena itd. Vsaka poedina točka se podrobneje obravnava, tako da ni nič važnega izpuščeno. Posebej se omenjajo konference, ki slede učnemu nastopu, ter se podajajo važna navodila za uspešno delo. II. del obsega izbrubricirani prostor (140 strani), kamor se vnašajo zgoraj omenjene beležke po glavnih točkah. III. del obsega prostor za konference, kamor se beležijo najvažnejši rezultati skupnega razpravljanja. Beleznica je sestavljena kolikor mogoče praktično, kar bo nedvomno pospešilo delo pri intenzivni pedagoški nabrazbi tako pri tistih, ki se šele pripravljajo za učiteljski poklic, kakor pri učiteljih samih. Sestavljena je v duhu in intencijah delovne šole, to se pravi, na osnovi najnovjših rezultatov pedagoškega, psihološkega in sociološkega izsledovanja. Radi tega predstavlja po vnanji obliki in notranjem sestavu novo pot in zelo uspešno pedagoško sredstvo. Beleznica je vzrasla iz praktične potrebe. Namenjena je v prvi vrsti učiteljskim pripravnikom (cam) 3. in 4. letnika, nudeč jim potrebnih opor, kadar prisotvujejo učnim nastopom. Pomagala jim bo, da ne bodo videli le oblike, nego bodo znali izluščiti tudi jedro, da se ne bodo omejevali zgolj na šablonski prikojeni učni postopek, nego bodo umeli odkriti probleme pedagoškega, psihološkega in sociološkega značaja. Naučili se bodo upoštevatii le pomembne in važne momente v poteku učnega nastopa: skratka pomagala jim bo pri oblikovanju samostojnih in pravih pedagoških nazorov. Vse navedeno pa velja tudi za učitelje, ki hospitirajo med seboj radi izpopolnitve in izboljšanja svojega šolskega dela. Tudi njim bo nudila beleznica veliko pomoč.

— **Gröbming-Lesica-Mole: Srbsko-hrvatsko-slovenski slovar,** ki je izšel v založbi Učiteljske tiskarne v Ljubljani, je ministrstvo prosvete z odlokom z dne 10. avgusta 1929, S. N. br. 27.457, na osnovi mišljenja glavnega prosvetnega sveta S. br. 9 z dne 6. julija 1929 odobrilo za uporabo v šolah do končne revizije učnih knjig.

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** imo svojo veliko skupščino v Kranju dne 15. septembra t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma. Pred skupščino se vrši isti dan ob 9. uri dopoldne zaupni shod delegatov. Kdor se želi udeležiti skupnega obeda, mora sporočiti tri dni poprej predsedniku podružnice, g. dr. Simonu Dolarju, profesorju v Kranju. — Skupščinarji imajo pravico do polovične vožnje na vseh železnicah.

— **Tovariši upravitelj(ice) logaškega okraja** se naprošajo, da javijo takoj društvenemu tajniku v Gor. Logatec, odnosno predsedniku v Dol. Logatec, člane in članice za novo upravno leto 1929/30, in sploh vse izpremembe, ki pridejo na šoli v poštevi pri plačevanju članarine. — **Tajnik.**

— **Zgodovinska razstava.** Ob priliki odkritja spomenika Ilirije oživiljene sredi meseca oktobra t. l. priredi odbor za proslavo 120letnice Ilirije oživiljene v ljubljanskem Narodnem domu zgodovinsko razstavo, ki naj pokaže vse predmete, ki se v katerejkoli oziru nanašajo na dobo francoske okupacije naših krajev, na Ilirske dežele. Veliko teh predmetov se nahaja v javnih zbirkah in raznih arhivih, mnogo jih pa imajo tudi privatniki po svojih domovih. Zato se obrača podpisani odbor tem potom na vse lastnike teh zgodovinskih predmetov (listine, knjige, raz-

glasi, slike, orožje, denar, napisne table, poshišto itd.), da mu jih dajo za razstavo na razpolago. Za izposojene predmete jamči mestna občina ljubljanska. Dostavijo naj se mestnemu arhivarju na magistratu ali pa naj se obvesti odborovega tajnika g. Karla Mahkoto, Ljubljana, Glasbena Matica, da preskrbi odbor prenos, odnosno dovoz v Ljubljano. Vsi predmeti morajo biti v Ljubljani do 5. oktobra. Za tozadevno obvestilo pa prositi podpisani odbor čim prej, da more prirediti prostor in imeti pregled predmetov za razstavo. — **Odbor za proslavo 120letnice Ilirije oživiljene.**

— **A. Fakin: Šolski Zoo** kratko navodilo za ustanovitev šolskega živalskega vrta s posebnim ozirom na prirodopisni pouk v osnovnih, meščanskih in nižjih srednjih šolah v smislu delovne šole. — Ljubljana 1929. — Založila Oblastna zaloga šolskih knjig in učil. — Cena 6 Din. Ta knjižica, ki je prva te vrste v slovenski literaturi, je namenjena učiteljsstvu, učencem in vsem ljubiteljem prirode in vsebuje smernice, kako se na lahek način in s prav primitivnimi sredstvi priredi šolski Zoo.

— **Usposobljenostni izpit učiteljev iz Italije.** Prosvetno ministrstvo je izdalo naslednji odlok: Na vprašanje prosvetnega oddelka velikega župana v Mariboru, kako je smatrati usposobljenostne izpite, ki so jih napravili učitelji v Italiji hkrati z zrelostnim izpitom, odločuje ministrstvo prosvete na podlagi mišljenja strokovnega sveta pri ministrstvu prosvete S. S. br. 970 z dne 15. julija 1929, da se učiteljem iz Julijske Benečije (Italija), ki so napravili praktični izpit hkrati z zrelostnim izpitom po dovršenem učiteljskem, ne priznava praktični izpit z ozirom na določila uradniškega zakona in zakona o osnovnih šolah. Učitelji morajo služiti dve leti kot časni in šele po dveh letih službe delajo praktični učiteljski izpit.

— **Brinarjevo »Domoznanstvo za osnovne šole«** je izšlo v založništvu knjigarne Gorričar in Leskovšek v Celju v novi izdaji, ki jo je ministrstvo prosvete odobrilo z odlokom z dne 10. julija t. l. — »Domoznanstvo« je sestavljeno po novem učnem načrtu za osnovne šole ter obsega zemljepisne podatke v Sloveniji in Jugoslaviji kakor tudi vse zgodovinske slike, ki so predpisane za osnovne šole. — V istem založništvu je izšla: Brinar, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol; Brinar, Slovarček zemljepisnih imen, njihov izvir in pomen. Jančič Iv., Risanje za 1.—7. šolsko leto. Omersa dr. V., Stihoslovje I. del.

— **Mladina mora biti bistre glave in vedrega duha.** Prava kava mladino slabi. Kuhajte ji zato rajši vsak dan ŽIKO.

— **Cenjene tovariše na osnovnih šolah,** kakor tudi strokovne učitelje petja in glasbe na meščanskih in srednjih šolah tem potom vljudno opozarjam, da je moja pesmarica »Nageljčica« (izdaja v 3 delih) na podlagi zelo ugodne ocene glasbenih strokovnjakov vsled odloka ministra prosvete od 20. novembra 1928, O. N. br. 91.583 aprobirana kot učna knjiga za osnovne, meščanske in srednje šole. II. in III. del te pesmarice sta zlasti primerni za gojitev razrednega zborovskega petja, ker prinašata obilo raznovrstnega gradiva iz naše narodne glasbene folklorne. Z mirno vestjo trdim, na so to doslej najboljše slovenske šolske pesmarice, ki so se mahoma povsod priljubile. Vsem onim osnovnim šolam, ki imajo že II. in III. del, pa še niso naročile I. dela (za elementarni razred), priporočam, da čimprej nabavijo istega, da bodo imeli celotno izdajo. — S tovariškimi pozdravom C. Pregelj.

— **Vse cenjene tovariše in tovarišice,** ki ste v preteklem šolskem letu praktično na nižji stopnji preizkusili I. del moje pesmarice »Nageljčica«, vljudno prosim, da mi sporočite, kako ste bili vi in vaši malčki s pesmarico zadovoljni. Veliko mi je na tem, da izvem sodbo iz učiteljskih vrst, ker le-ta more biti zame merodajna. Ocene bi izšle v »Popotniku«. Torej prosim! — Ciril Pregelj.

— **Obleke kemično čistii, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.**

Splošne vesti.

DELO UJU V POGLEDU ŠOLSKEGA ZAKONA.

Predsedstvo UJU je dne 31. avgusta t. l. brzojavno pozvalo podina poverjeništvu, da odposlje svoje zastopnike v Beograd v svrhu dogovora in korakov, ki bi jih bilo storiti v pogledu zakona o narodnih šolah, ki ga je imel v obravnavi Vrhovni Zakonodajni Svet.

Dne 2. septembra t. l. so se zglasili predsednik UJU tov. Vlada K. Petrovič, podpredsednik tov. Tih. Kostić, preds. beogr. pov. tov. Milan Popović, zastopnik ljubljanskega pov. tov. preds. Andr. Skulj in urednik Ivan Dimnik ter podpr. Joco Milojevič iz Zagreba pri g. načelniku min. prosvete g. Drag. Djordjeviču, Nato so posejili poedine člane Vrh. Zak. Sveta univ. profesor dr. Josip Šilojeviča, univ. prof. dr. Alberta Bazalo, min. n. r. dr. Šurmina, zastop. min. fin. dr. Nik. Uzunoviča, min. n. r. dr. Tug. Alaupoviča, predsednika V. Z. S. dr. Mih. Jovanoviča, univ. prof. dr. Škerla, člana Drž. Sveta dr. Iv. Sagadina, gen. insp. dr. O. Pirkmajerja, univ. prof. dr. Drag. Aranžloviča. Nekateri člani tudi ponovno. Vsem članom so tolmachi stališe Udruga do poedinih šolskih vprašanj, predvsem v pogledu organizacije prosvetne uprave, glede šolske obveznosti, vseskega pouka, glede učiteljske stalnosti, razpisa službenih mest, namestitnih komisij, kriterija za nameščanja, glede disciplinskih predpisov, šolskega nadzorstva, materialne utrditve učiteljskega stanu, 32letne službene dobe, ureditve stanovanjskega vprašanja, ureditve vprašanja upraviteljskih doklad, poročenih učiteljev itd. Člani V. Z. S. so prejeli od UJU že prej posebno predstavo.

Dne 3. sept. t. l. popoldne ob 5. uri je sklical predsednik sejo Izvršnega odbora v to svrhu, kateri so prisostvovali tudi zastopniki poverjeništev.

Dne 4. septembra je sprejel zastopnike ponovno načelnik za osn. pouk g. Drag. Djordjevič, popoldne pa g. minister prosvete dr. Boža Maksimović, ki je sprejel tudi pismeno želje učiteljskega v pogledu zakona.

Ker so morali zastopniki poverjeništev naslednji dan odpotovati, so poverili ožji odbor iz predsedstva za nadaljne korake.

— **Predsednike okrajnih učiteljskih društev** opozarjamo na sejo širjega sosveta, ki je objavljena na drugem mestu v današnji številki lista. Ako so sami zadržani, naj pravočasno pooblaste podpredsednike, da zastopajo društvo na seji.

— **Šolski zakoni so izvršeni,** tako zakon o srednjih šolah, višjih ped. šolah (ki so ukinitve in se ustanovi drugi tip šol mesto njih), učiteljskih in osnovnih šolah. Zakonski načrt o meščanskih šolah je pred komisijo in pride nato pred VZS v obravnavo ter bo tudi kmalu gotov.

— **Nameščanja.** Po informacijah, ki smo jih prejeli, se izvrše namestitve in premejitve takoj po uveljavljenju novih šolskih zakonov ter se bodo preselitve lahko izvršile takoj po začetku šolskega leta.

— **Prosvetni oddelek velikega župana v Ljubljani** nam poroča, da službeni kraji bivših volonterk, kakor so bili objavljeni po časopisu, niso stalni, ampak časni, da pridejo prosilke sploh v stalež učiteljskega; ko dobe dekrete, se bodo razvrstile po službeni potrebi ne glede na njih sedanjo namestitve.

— **Odkupnina za kuluk državnih uradnikov.** Po novem zakonu o cestah je primoran vsak državljani sodelovati pri vzdrževanju samoupravnih in občinskih cest. Predvidena je pa tudi odkupnina mesto dela. Ministrstvo gradjevin in ministrstvo prosvete je izdalo odlok, da se ima državnim uradnikom v mesecu juliju, odnosno septembru odtrgati 50% tega davka, ki obsega višino eden in pol dnevni znesek osnovne in položajne plače.

— **Prositate za državljanstvo in državljanstvo izkaznico.** Opozarjamo vse one, ki so rojeni na ozemlju, ki je pripadalo Italiji, ali so službovali na tem ozemlju in jim je po novem zakonu o državljanstvu sedaj osporjeno državljanstvo, da morajo prositi za državljanstvo izkaznico do 31. oktobra t. l. Tozadevno je izdala policijska direkcija in veliki župan poseben odlok na šolska upraviteljstva, po katerem se je ravnati.

— **Učitelji lahko sodelujejo pri kmetijskih združenjih.** Ministrstvo je izdalo tolmachenje da učitelji lahko sodelujejo pri kmetijskih združenjih.

— **»Prosveta«, priloga »Učit. Tov.«** bo pričela zopet izhajati. Letošnja delegacijska skupščina je videla nujno potrebo, da dobi izvenšolsko delo učiteljskega več pobude tudi potom časopisja. Iz tega razloga je sklenila, da prične zopet izhajati v to svrhu priloga »Učit. Tov.« »Prosveta«, ki je svoječasnno zelo poživela izvenšolsko delovanje učiteljskega. O programu lista se bo razpravljalo na seji širjega sosveta, ki je sklicana za ta mesec. Rokopise in poročila za list o prosvetnem delovanju učiteljskega pošiljajte na uredništvo »Učit. Tovariša«. Vse izvenšolsko delo učiteljskega naj se zrcali in dobi pobude v tem listu.

— **III. samoizobraževalni tečaj v Ljubljani.** Poročilo o III. samoizobraževalnem tečaju pov. UJU, ki se vrši v Ljubljani od 22. do 27. avgusta t. l. prinесе »Prosveta«.

— **Učiteljski zadržno-knjigovodski tečaj.** Poročilo o zadržno-knjigovodskem tečaju, ki ga je priredilo pov. UJU v Ljubljani od 21. do 27. avgusta t. l. prinесе »Prosveta«.

— **Ročni katalog za leto 1929/30,** ki ga je založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, stane 16 Din. Letošnji R. K. vsebuje najnovjšje učilce in navodila, ki jih rabi vsak učitelj(ica), zato pripravimo vsem tovari-

Matreca (str. 74 in 75.), pogrešam pa račun, čezroma bilanco Matice, kajti tudi upravno prepreženje (tisk, papir, pošta itd.) bi zanimalo zveste naročnike-računarje. Kot lani manjka tudi letos kratki pogovor o vrednih mladinskih knjigah na domačem književnem trgu. Da je posamezen drobšč bogatejša ilustriran kot lani, je v interesu snovi in knjižice.

Prinati treba napredek letošnjih »Kresnic«. Sleherna stran bi naj bila mladini svetla lučka celotna knjižica pa bi naj postala in ostala — roj kresnic v pravem pomenu te besede...

In druga knjiga? Ze naslovna stran je v skladu s časom in idejo romana. N. botičnički (delo in občestvo), raketni avto (hitrost), letalo (pogum in višina)..., evo: stremeljčjevo sodobnega človeka!

Seliškarjev »Rudi« je pri nas literarni fenomen kot prvi — realistični mladinski roman, ki ni nobena prisiljena izkonstruirana povest o pidni deci, skrbnih mamčah in zadržanih tetkah... kot jih je vse polno v starejših letnikih našega mladinskega časopisja. P.č pa je »Rudi« roman tkzv. »nove stvarnosti«: dela in moči... ne pa namišljena zgodba ali šolzava povest izza srečno minulih časov romantike...

Simpatičen deček »Rudi« je otrok — današnja črna in njeja razmer, ki ga silijo s 15 leti v široki svet za očetom, dokler ne uresniči svojih sanj in nad... Zadnje poglavje je tako iskreno, zlasti pa dvogovor med očetom in sinom (str. 105, 106.), ko mu sin pojasnjuje svoj nadaljnji življenjski program: rešitev proletarijata... V eni potezi karakterizira kovač Urh striou Jernejcu Rudija in njegovega strica: Rud! Veš, tisti knap, ki si ga ti z bičam! Z bičem, veš, kar no bosih nogah (str. 108)! Delo, ki se ga ni bramil, je Rudija bogato osrečilo zdaj na osrečuje on druge...

(Konec prihodnjic.)

† Fran Vrečko.

šolski ravnatelj v pok. in župan mesta Slovenjgradec.

Dne 2. septembra smo spremili k večnemu počitku tovariša, čegar ime bo zapisano z zlatimi črkami v analih zgodovine okrajnega učiteljskega društva slovenjgraškega in mesta Slovenjgradec.

Jeknilni smo in oko se nam je orosilo, ko smo izvedeli za njegovo nenadno smrt, kajti

predobro smo se zavedali, da smo ga izgubili prehitro in da smo z njim izgubili enega naših najboljših. Zdi se nam nemogoče in vendar je res, Frana Vrečka ni več med nami; odšel je na pot, s katere ni več vrnitve. Res je, da je bil že upokojence s skoro 50 leti službe, toda o možu tako korenjaške postave in mladeniške prožnosti duha smo bili prepričani, da učaka vsaj še 10—15 let. Z njim je padel v grob mož, ki je bil vzor delavnosti, poštenja, pravičnosti in človekoljubja. Kot izboren učitelj in vzgojitelj je deloval skoraj 50 let neumorno in plodonosno za blagor naroda.

Vrečko je bil kmetijski sin, rojen 1. 1854. v Ponikvi ob južni žel. Po dovršenem 7. gimnazijskem razredu v Celju je obiskoval enoletni pedagoški tečaj v Gradcu in tam napravil zrelostni izpit leta 1875. Učiteljeval je v Petrovčah in Slovenjgradu, bil dolgo let nadučitelj v St. Ilju pod Turjakom in naposled od leta 1901. do svoje upokojitve zopet v Slovenjgradu. Od leta 1893.—1899. je bil tudi okrajni šolski nadzornik za okraje Slovenjgradec, Marenberg in Šoštanj. Bil je ustanovitelj in dolga leta predsednik okrajnega učiteljskega društva v Slovenjgradu, kakor tudi do svoje smrti predsednik tamkajšnje Ciril-Metodove podružnice in podružnice »Sadjarskega in vrtnarskega dru-

štva za Slovenijo«. Da je imel neomejeno zaupanje in ljubezen tudi pri občanih, je pokazala njegova izvolitev županom mesta Slovenjgradec leta 1927. V znak hvalečnosti za njegove velike zasluge in nesebično delovanje ga je imenovalo okrajno učiteljsko društvo svojim častnim članom, Nj. Vel. kralj pa mu je pred kratkim podelil red sv. Save IV. stopnje.

Sadovi njegovega plodonosnega delovanja so se vsestransko pokazali v lepem razvoju organizacij, v katerih je deloval. Ogromna udeležba na njegovi zadnji poti pa je bila izraz velike hvalečnosti in spoštovanja do moža, ki je od svoje mladosti do smrti posvetil vse svoje moči človekoljubju v procvit naroda in domovine.

Dragi tovariši! Tebe ni, a spomin na Te bo živel še nadalje v tisočih hvaležnih srcih, katerim si bil voditelj, učitelj, tovariš in prijatelj in katerim si s svojo plemenitostjo storil toliko dobrega. Težko Te bomo pogrešali posebno mi, ki smo imeli srečo biti Tvoji tovariši, Tvoji prijatelji.

Zatorej počivaj sladko, počivaj sladše nego si živel in umrl in naj Ti bo zemljica lahka!

L. K.

Pri Učit. gosp. poslovalnici jamči vsak zadržnik samo še z enkratnim deležem, t. j. samo s 5 Din.